

บทความ

การเสริมสร้างวินัย คุณธรรม จริยธรรมและ การป้องกันการทุจริต ให้ แก่ พนักงาน เจ้าหน้าที่และประชาชน

สำนักปลัด งานกฎหมายและคดี องค์การบริหารส่วนตำบลชัยชุมพล

๑. กฎหมายใหม่

กระทรวงมหาดไทยได้ออกระเบียบกระทรวงมหาดไทยว่าด้วย
รายจ่ายเกี่ยวกับทุนการศึกษาสำหรับนักศึกษา และการให้ความ
ช่วยเหลือนักเรียนขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น พ.ศ. ๒๕๖๑
ประกาศในราชกิจจานุเบกษา เล่ม ๑๓๖ ตอนพิเศษ ๓๔ ง เมื่อวันที่
๗ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๒ มีผลบังคับใช้เมื่อวันที่ ๘ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๒
สรุปสาระสำคัญ ดังนี้

ข้อ ๓ ในระเบียบนี้

“นักเรียน” หมายความว่า ผู้ที่เข้ารับการศึกษานในโรงเรียน
ระดับอนุบาล ประถมศึกษาและมัธยมศึกษา

“นักศึกษา” หมายความว่า ผู้ที่เข้ารับการศึกษาระดับที่สูง
กว่ามัธยมศึกษาตอนปลายหรือเทียบเท่า

“ผู้ยากจน” หมายความว่า ผู้ที่อยู่ในครอบครัวที่มีฐานะ
ยากจน มีรายได้ไม่เพียงพอต่อการเลี้ยงชีพมีชีวิตอยู่อย่างยากลำบาก
และขาดแคลนปัจจัยพื้นฐาน

“ผู้ด้อยโอกาส” หมายความว่า ผู้ที่ประสบปัญหาความ
เดือดร้อนไม่สามารถดำรงชีวิตได้เท่าเทียมกับผู้อื่น

ข้อ ๔ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นอาจมีรายจ่ายเป็น
ทุนการศึกษาสำหรับนักศึกษาหรือการให้ความช่วยเหลือนักเรียนซึ่ง
เป็นผู้ยากจนหรือผู้ด้อยโอกาส ตามอำนาจหน้าที่ขององค์กรปกครอง
ส่วนท้องถิ่น ตามความจำเป็นและเหมาะสม โดยคำนึงถึงสถานะ
การเงินการคลัง

ข้อ ๕ กรณีองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นใด เห็นควรให้มีรายจ่าย ให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นตั้งงบประมาณ
รายจ่ายในปีงบประมาณนั้น ดังต่อไปนี้

(๑) ตั้งงบประมาณรายจ่ายสำหรับเป็นทุนการศึกษาและการให้ความช่วยเหลือไว้ในหมวดค่าใช้สอย ประเภท
รายจ่ายที่เกี่ยวข้องกับการปฏิบัติราชการที่ไม่เข้าลักษณะรายจ่ายอื่น ๆ

(๒) ตั้งงบประมาณตาม (๑) ได้ไม่เกินอัตราส่วนของรายได้จริงในปีงบประมาณที่ผ่านมาโดยไม่รวมเงินอุดหนุนที่
รัฐจัดสรรให้ ดังนี้

(ก) รายได้จริงไม่เกิน ๕ ล้านบาท ตั้งงบประมาณได้ไม่เกินร้อยละ ๓ แต่ไม่เกิน ๑ ล้านบาท

(ข) รายได้จริงเกิน ๕ ล้านบาท แต่ไม่เกิน ๒๐๐ ล้านบาท ตั้งงบประมาณได้ไม่เกินร้อยละ ๒.๕ แต่ไม่เกิน ๓ ล้าน
บาท

(ค) รายได้จริงเกิน ๒๐๐ ล้านบาทขึ้นไป ตั้งงบประมาณได้ไม่เกินร้อยละ ๒ แต่ไม่เกิน ๕ ล้านบาท

ข้อ ๖ นักศึกษาที่มีสิทธิได้รับทุนการศึกษา และนักเรียนที่มีสิทธิได้รับความช่วยเหลืออย่างน้อยต้องมีคุณสมบัติ

(๑) เป็นผู้ที่มีภูมิลำเนาอยู่ในพื้นที่ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ระยะเวลาติดต่อกันไม่น้อยกว่าหนึ่งปี

(๒) เป็นนักศึกษาหรือนักเรียนซึ่งเป็นผู้ยากจนหรือผู้ด้อยโอกาส

ข้อ ๗ นักศึกษา นักเรียน หรือผู้ปกครอง ที่ประสงค์จะขอรับทุนการศึกษาหรือการช่วยเหลือจากองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ยื่นคำขอต่อผู้บริหารท้องถิ่น

ให้ผู้บริหารท้องถิ่นส่งคำขอข้างต้น ให้คณะกรรมการช่วยเหลือประชาชนขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ตามระเบียบกระทรวงมหาดไทยว่าด้วยค่าใช้จ่ายเพื่อช่วยเหลือประชาชนตามอำนาจหน้าที่ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น พิจารณาผู้ที่สมควรได้รับทุนการศึกษาและความช่วยเหลือ

ให้ปิดประกาศรายชื่อผู้ที่ได้รับทุนการศึกษาและความช่วยเหลือ ณ สำนักงานหรือที่ทำการองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และที่ทำการหมู่บ้าน ชุมชน ให้ทราบเป็นเวลาไม่น้อยกว่าสิบห้าวันทำการ

ข้อ ๘ การให้ทุนการศึกษาแก่นักศึกษาซึ่งเป็นผู้ยากจนหรือผู้ด้อยโอกาส ต้องเป็นการศึกษาในหลักสูตรที่สูงกว่ามัธยมศึกษาตอนปลายหรือเทียบเท่า แต่ต้องไม่สูงกว่าระดับปริญญาตรีหรือเทียบเท่า

ข้อ ๙ นักศึกษาซึ่งเป็นผู้ยากจนหรือผู้ด้อยโอกาส ที่มีสิทธิได้รับทุนการศึกษาจากองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ต้องเป็นผู้ที่ศึกษาอยู่ในสถาบันการศึกษาของรัฐ

ข้อ ๑๐ ค่าใช้จ่ายสำหรับทุนการศึกษา ให้เบิกจ่ายเพื่อเป็นค่าใช้จ่ายสำหรับค่าเล่าเรียน ค่าธรรมเนียมการศึกษา ค่าบำรุง ค่าหน่วยกิต และค่าใช้จ่ายอื่นที่จำเป็นที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาตามอัตราที่สถาบันศึกษากำหนด แต่ไม่เกินปีการศึกษาละ ๓๓,๐๐๐ บาทต่อคน

ข้อ ๑๑ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นสามารถให้ความช่วยเหลือค่าใช้จ่ายที่จำเป็นในการศึกษาของนักเรียนซึ่งเป็นผู้ยากจนหรือผู้ด้อยโอกาส ดังนี้

(๑) ระดับเด็กเล็ก ระดับเด็กอนุบาล และระดับประถมศึกษา ไม่เกินภาคการศึกษาละ ๑,๐๐๐ บาทต่อคน แต่ไม่เกินปีการศึกษาละ ๒,๐๐๐ บาทต่อคน

(๒) ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น ไม่เกินภาคการศึกษาละ ๒,๐๐๐ บาทต่อคน แต่ไม่เกินปีการศึกษาละ ๔,๐๐๐ บาทต่อคน

(๓) ระดับมัธยมศึกษาตอนปลายหรือเทียบเท่า ไม่เกินภาคการศึกษาละ ๓,๐๐๐ ต่อคน แต่ไม่เกินปีการศึกษาละ ๖,๐๐๐ บาทต่อคน

ข้อ ๑๒ ให้ผู้มีหน้าที่ปฏิบัติงานเกี่ยวกับการให้ทุนการศึกษายืมเงินเพื่อจ่ายให้แก่ นักศึกษาที่มีสิทธิได้รับทุนการศึกษา และให้นำใบสำคัญรับเงินมาเป็นหลักฐานส่งใช้เงินยืม รวมทั้งให้ติดตามใบเสร็จรับเงินของสถาบันการศึกษาจากผู้มีสิทธิได้รับทุนการศึกษามาประกอบฎีกาเบิกจ่ายเงินด้วย

ให้ผู้มีหน้าที่ปฏิบัติงานเกี่ยวกับการให้ความช่วยเหลือนักเรียนยืมเงินเพื่อจ่ายให้แก่ นักเรียนที่มีสิทธิได้รับความช่วยเหลือ และให้นักเรียนหรือผู้ปกครองลงลายมือชื่อในใบสำคัญรับเงินเพื่อเป็นหลักฐานส่งใช้เงินยืม

๒. ข้อหารื้อ/คำพิพากษาที่น่าสนใจ

คำพิพากษาศาลปกครองสูงสุดที่ อ. ๑๕๐/๒๕๖๑ แม้ใบเสนอราคาจะไม่ได้ระบุกำหนดยื่นราคาและระยะเวลาส่งมอบพัสดุ แต่หากคณะกรรมการเปิดซองสอบราคาเห็นว่าการยื่นของสอบราคาไม่ถูกต้องเป็นข้อผิดพลาดหรือข้อผิดพลาดเพียงเล็กน้อยหรือผิดแผกไปจากเงื่อนไขของเอกสารในส่วนที่ไม่ใช่สาระสำคัญ หาได้ก่อให้เกิดการได้เปรียบเสียเปรียบในการแข่งขันการสอบราคา ประกอบกับการพิจารณานั้น จะเป็นประโยชน์แก่หน่วยงานทางปกครอง คณะกรรมการเปิดซองสอบราคาจะรับราคาของผู้เสนอราคายื่นโดยไม่ถูกต้องนั้นก็ได้อีกทั้งในส่วนที่เกี่ยวข้องกับระยะเวลาการส่งมอบนั้นสามารถกำหนดในสัญญาซื้อขายได้

สรุปข้อเท็จจริง เมื่อวันที่ ๖ กุมภาพันธ์ ๒๕๕๕ ผู้ถูกฟ้องคดี (เทศบาลโคกกง) ได้มีประกาศ เรื่อง สอบราคาซื้อวัสดุอุปกรณ์กีฬา จำนวน ๑๖ รายการ เพื่อมอบให้แก่หมู่บ้าน ในเขตพื้นที่ตำบล ซึ่งมีผู้ยื่นของเสนอราคาจำนวน ๖ ราย รวมทั้งผู้ฟ้องคดี ต่อมาคณะกรรมการเปิดซองสอบราคาได้คัดเลือกให้ บริษัท อ. ซึ่งเป็นผู้เสนอราคาต่ำสุดมาทำสัญญาซื้อขาย ผู้ฟ้องคดีไม่เห็นด้วยกับผลการสอบราคาดังกล่าวจึงมีหนังสือคัดค้าน เนื่องจากเห็นว่าในการยื่นของเสนอราคานั้น มีผู้ฟ้องคดีเพียงรายเดียว ที่ยื่นเอกสารถูกต้องครบถ้วนตามประกาศสอบราคาและเอกสารสอบราคา ผู้ฟ้องคดีจึงเป็นผู้ที่มีคุณสมบัติที่จะได้เข้าทำสัญญากับผู้ถูกฟ้องคดี ส่วนบริษัท อ. ยื่นของเสนอราคาผิดเงื่อนไขที่กำหนดไว้ โดยไม่ได้กำหนดระยะเวลายื่นราคาและไม่ได้ กำหนดวันส่งมอบในใบเสนอราคา จึงทำให้ได้เปรียบกว่าผู้เสนอราคารายอื่นโดยไม่ต้องผูกพัน หรือรับผิดชอบตามข้อความที่ไม่ได้กรอกในใบเสนอราคา อีกทั้งผู้ถูกฟ้องคดีได้รับแจ้งทำสัญญา โดยผู้ถูกฟ้องคดีได้ประกาศรายชื่อผู้ชนะการสอบราคา พร้อมทั้งทำสัญญาซื้อขายในวันที่ ๒๔ กุมภาพันธ์ ๒๕๕๕ ภายในวันเดียวกัน อันเป็นการกระทำที่ไม่ชอบด้วยกฎหมาย ทำให้ผู้ฟ้องคดีไม่ได้เข้าทำสัญญากับผู้ถูกฟ้องคดี ผู้ฟ้องคดีจึงนำคดีมายื่นฟ้องขอให้ผู้ถูกฟ้องคดีชดเชยค่าเสียหาย

คำวินิจฉัยของศาลปกครองสูงสุด การที่คณะกรรมการเปิดซองสอบราคาได้อนุมัติให้บริษัท อ. ซึ่งเสนอราคาต่ำสุดเป็นผู้ชนะการสอบราคาในครั้งนี้ เป็นการดำเนินการตามข้อ ๓๕ (๒) และ (๓) ของระเบียบกระทรวงมหาดไทย ว่าด้วยการพัสดุของหน่วยการบริหารราชการส่วนท้องถิ่น พ.ศ. ๒๕๓๕ ส่วนการกำหนดคุณสมบัติของผู้มีสิทธิเสนอราคาย่อมเป็นไปตามประกาศของผู้ถูกฟ้องคดี เรื่อง สอบราคาจัดซื้อวัสดุอุปกรณ์กีฬา ลงวันที่ ๖ กุมภาพันธ์ ๒๕๕๕ ซึ่งเมื่อคณะกรรมการเปิดซองสอบราคาได้พิจารณาการเสนอราคาตามใบเสนอราคาของ บริษัท อ. แล้วเห็นว่า ใบเสนอราคามีรายละเอียดในการระบุชื่อนิติบุคคล บัญชีแสดงรายการปริมาณวัสดุกีฬา ราคาต่อหน่วย และราคารวมทั้งหมดพร้อมทั้งแคตตาล็อกอุปกรณ์กีฬา อันแสดงให้เห็นถึงรายละเอียดของผู้เสนอราคา รายละเอียดของสินค้า และราคาโดยรวมของสินค้าทั้งหมดที่รวมภาษีมูลค่าเพิ่มแล้ว แม้ใบเสนอราคาจะมีได้ระบุกำหนดยื่นราคาและระยะเวลาส่งมอบพัสดุ รวมทั้งไม่ระบุข้อความตามแบบใบเสนอราคาในช่องจำนวนเงินภาษีมูลค่าเพิ่มอันเป็นการยื่นของสอบราคาที่ไม่เป็นไปตามข้อ ๔.๒ และข้อ ๔.๓ ของเอกสารสอบราคาซื้อ แต่หากคณะกรรมการเปิดซองสอบราคาเห็นว่าการยื่นของสอบราคาไม่ถูกต้องเป็นข้อผิดพลาดหรือข้อผิดพลาดเพียงเล็กน้อยหรือผิดแผกไปจากเงื่อนไขของเอกสารในส่วนที่ไม่ใช่สาระสำคัญ ประกอบกับการพิจารณานั้นจะเป็นประโยชน์แก่ผู้ถูกฟ้องคดี คณะกรรมการเปิดซองสอบราคาจะรับราคาของผู้เสนอราคายื่นโดยไม่ถูกต้องนั้นก็ได้อีกทั้งนี้ ตามข้อ ๕.๒ ของเอกสารสอบราคา เมื่อข้อเท็จจริงฟังได้ว่า บริษัท อ. เป็นผู้เสนอราคาต่ำสุด แม้จะไม่ได้ระบุข้อความเกี่ยวกับจำนวนภาษีมูลค่าเพิ่มของอุปกรณ์กีฬาในช่องที่กำหนด ไม่ได้ระบุจำนวนวันที่จะส่งมอบวัสดุอุปกรณ์กีฬาในช่องที่กำหนด และไม่ได้กำหนดวันในช่องว่างที่เว้นไว้ให้เติมเพื่อระบุวันที่ยื่นราคา การที่คณะกรรมการเปิดซองสอบราคาเห็นว่าเป็นเพียงข้อผิดพลาดหรือข้อผิดพลาดเพียงเล็กน้อยหรือเป็นข้อที่ผิดแผกไปจากเอกสารสอบราคาในส่วนที่ไม่ใช่สาระสำคัญ ตามข้อ ๕.๒ ของเอกสารสอบราคาซื้อ ลงวันที่ ๖ กุมภาพันธ์ ๒๕๕๕ หาได้ก่อให้เกิดการได้เปรียบเสียเปรียบในการแข่งขันสอบราคาพิพาทแต่อย่างใด จึงเป็นการใช้ดุลยพินิจโดยชอบแล้ว อีกทั้งในส่วนที่เกี่ยวข้องกับระยะเวลาการส่งมอบนั้น ย่อมต้องกำหนดในสัญญาซื้อขาย ซึ่งบริษัท อ. ได้ส่งมอบวัสดุอุปกรณ์ให้แก่ผู้ถูกฟ้องคดีครบถ้วนแล้วเมื่อวันที่ ๙ มีนาคม ๒๕๕๕ อันเป็นการส่งมอบภายใน ๑๕ วัน นับแต่วันถัดจากวันที่ลงนามในสัญญา นอกจากนี้ ข้อเท็จจริงยัง

ปรากฏว่าผู้ฟ้องคดีเป็นผู้เสนอราคาสูงสุด คณะกรรมการเปิดซองสอบราคาจึงย่อมมีสิทธิที่จะพิจารณาข้อเรียกร้องของผู้เสนอราคารายอื่นอีก ๔ ราย ก่อนพิจารณาข้อเสนอของผู้ฟ้องคดี การที่ผู้ถูกฟ้องคดีประกาศรายชื่อให้บริษัท อ. เป็นผู้ชนะการเสนอราคา ลงวันที่ ๒๔ กุมภาพันธ์ ๒๕๕๕ จึงไม่ทำให้ผู้ฟ้องคดีได้รับความเสียหายการกระทำดังกล่าวจึงไม่เป็นการกระทำละเมิดต่อผู้ฟ้องคดี ผู้ถูกฟ้องคดีจึงไม่ต้องรับผิดชอบค่าใช้จ่ายเสียหายให้กับผู้ฟ้องคดี

๓. สารระความรู้ต่อต้านการทุจริต

พระราชบัญญัติการอำนวยความสะดวกในการพิจารณาอนุญาตของทางราชการ พ.ศ.๒๕๕๘ กฎหมายฉบับนี้มีเจตนารมณ์ที่สำคัญ คือ เพื่ออำนวยความสะดวกแก่ประชาชนในการติดต่อราชการ “เร็วขึ้น ง่ายขึ้น และค่าใช้จ่ายถูกลง” โดยมุ่งเน้นให้เกิดความโปร่งใส ยุติธรรมมาตรฐานการให้บริการ เพื่ออำนวยความสะดวกในการพิจารณา อนุญาตของทางราชการ ใจความหลักของพระราชบัญญัตินี้ ถือว่าปรับโฉมการดำเนินการตามขั้นตอนในการพิจารณาการอนุญาตให้กระชับ ฉับไว โปร่งใส ตรวจสอบได้ เมื่อประชาชนมาติดต่อขอรับบริการจากหน่วยงานของรัฐจะได้รับเอกสาร และ ได้รับการ ดังนี้

๑. คู่มือสำหรับประชาชน ทำให้ผู้รับบริการทราบวิธีการ ยื่นคำขอ ขั้นตอนและระยะเวลาในการพิจารณา ซึ่งจะบอก รายละเอียดว่ามีเอกสารหลักฐานอะไรบ้างที่ต้องใช้ และต้องเสียค่าธรรมเนียมจำนวนเท่าใด โดยสามารถยื่นคำขอผ่านทาง “สื่ออิเล็กทรอนิกส์” แทนการยื่นคำขอด้วยตนเองได้ ซึ่งจะทำให้การปฏิบัติงานของหน่วยงานของรัฐมีความชัดเจน โปร่งใส ตรวจสอบได้ ลดการใช้ดุลยพินิจของเจ้าหน้าที่ของรัฐที่อาจเปิดช่องทางให้เกิดการทุจริต หรือเรียกรับผลประโยชน์เพื่อแลกกับการเร่งอำนวยความสะดวกในการพิจารณาอนุญาตของทางราชการให้แก่ประชาชนหรือภาคเอกชน

๒. เจ้าหน้าที่ที่ต้องตรวจสอบคำขอและเอกสารหลักฐาน ให้ถูกต้องครบถ้วน กรณีที่ตรวจพบว่าขาดเอกสารหลักฐานใด หรือพบว่าเอกสารไม่ถูกต้อง เจ้าหน้าที่จะต้องแจ้งให้ผู้มารับบริการทราบทันที หากไม่สามารถแก้ไขเพิ่มเติมได้ในขณะนั้น เจ้าหน้าที่จะต้องบันทึกข้อมูลและเอกสารหลักฐานที่ต้องยื่นเพิ่มเติม พร้อมกำหนดเวลาที่ผู้รับบริการต้องดำเนินการไว้ด้วย ทั้งนี้ เจ้าหน้าที่จะสามารถขอเอกสารเพิ่มเติมได้เพียงครั้งเดียวเท่านั้น เพื่อลดความล่าช้าของการพิจารณาเอกสาร

๓. หน่วยงานของรัฐจะต้องพิจารณาคำขอให้แล้วเสร็จตามที่ประกาศไว้ในคู่มือสำหรับประชาชน และแจ้งผลให้ผู้รับ บริการทราบภายใน ๗ วัน หากล่าช้าไม่เป็นไปตามที่กำหนดจะต้อง แจ้งเหตุผลเป็นหนังสือให้ผู้รับบริการทราบทุก ๗ วัน ซึ่งถือเป็นความรับผิดชอบของหน่วยงานของรัฐที่ต้องดำเนินการ

๔. หน่วยงานของรัฐต้องเพิ่มช่องทางในการเข้าถึงบริการของภาครัฐที่มีประสิทธิภาพ โดยต้องพัฒนาศูนย์บริการร่วมของหน่วยงาน กระทรวง และจังหวัดที่มีการดำเนินการอยู่แล้ว ให้สามารถรับคำขออนุญาตและสามารถชี้แจงรายละเอียดต่างๆ ของงานบริการของแต่ละหน่วยงานที่สังกัดกระทรวงเดียวกัน หรือของหลายๆ หน่วยงานในจังหวัดได้ และต้องพัฒนาเป็นศูนย์รับคำขออนุญาต เพื่อเป็นศูนย์กลางในการรับคำขอที่ประชาชนสามารถยื่นคำขอเอกสารหลักฐานค่าธรรมเนียม ณ ศูนย์รับคำขออนุญาตแทนหน่วยงานต่างๆ ได้

ดังนั้น เมื่อไปติดต่อหน่วยราชการแห่งใดต้องถามหา “คู่มือสำหรับประชาชน” ที่ภาครัฐทุกหน่วยต้องพร้อมเผยแพร่ให้ประชาชนทราบ เพื่อศึกษาให้เข้าใจถึงรายละเอียดเกี่ยวกับช่องทางการให้บริการ หลักเกณฑ์เงื่อนไขการยื่นคำขอและการพิจารณาอนุญาต ขั้นตอน ระยะเวลา เอกสารที่ต้องใช้ ค่าธรรมเนียมและช่องทางร้องเรียน เพื่อให้ประชาชนสามารถศึกษาข้อมูลก่อนมารับบริการได้